

В. П. Унинець-Ходаківська, канд. екон. наук, доц.,
декан факультету фінансів та банківської справи,
завідувач кафедри фінансових
ринків та фінансових послуг,
Національний університет Державної
податкової служби України

АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ У СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Необхідність ефективної конкуренції у сфері надання інвестиційних послуг між національними фінансовими установами та фінансовими установами зарубіжних країн, законодавство яких не має обмежень щодо ведення фінансового бізнесу, зумовлює вітчизняних законодавців переглянути підходи, що стали традиційними в контексті поділу ринку фінансових послуг на інвестиційний, банківський і страховий «сектори».

Узагальнюючи результати досліджень таких науковців, як: Е. Брегель, О. Волков, В. Версаль, О. Вовчак, В. Грушко, М. Денисенко, М. Крупка, Л. Курманова, С. Львовчикін, І. Лютий, Г. Марковіц, Ю. Масленченкова, В. Міщенко, О. Мороз, С. Науменкова, В. Опарін, А. Поддєрьогін, Л. Примостка, Д. Сінкі, М. Савлук, В. Усоскін, А. Шеремет, В. Федосов та інших з питань універсалізації фінансової діяльності та фінансових механізмів інвестиційної діяльності фінансових установ у ринкових умовах, ми дійшли висновку, що фінансовий механізм є основою індикативного планування фінансової діяльності, базою ціноутворення на фінансових ринках та змін у фінансовому законодавстві. Мета нашого дослідження — розкрити механізми функціонування фінансового механізму у сфері надання фінансовими установами інвестиційних послуг та запропонувати шляхи його вдосконалення.

Фінансовий механізм у сфері інвестиційних послуг розглядається нами як система економічних відносин, що формується під впливом політики фінансової установи, економічних, нормативно-правових та інформаційних чинників і забезпечує здійснення довгострокових вкладень фінансової установи шляхом застосування відповідних форм, методів, інструментів та важелів інвестиційної діяльності [1].

У вітчизняному законодавстві відсутнє визначення «інвестиційні послуги», а діяльність фінансових установ у сфері інвестиційних послуг розглядається як інвестиційна діяльність, що включає такі напрямки: інвестиції у власну діяльність; кредитування інвестиційних потреб клієнтів; операції з цінними паперами та посередницька діяльність на фондовому ринку (послуги фінансового брокера, депозитарію, незалежного реєстратора, гаранта, а також довірчі та розрахунково-клірингові послуги); інвестиційний консалтинг (послуги з питань сприяння інвестуванню; аналіз фондового ринку, розробка документації для емісії цінних паперів, оцінка стану інвестиційного портфеля клієнта, розробка інвестиційних стратегій для клієнтів, сприяння підприємствам у залученні інвестицій) [2].

У зарубіжному законодавстві категорія «інвестиційні послуги» традиційно використовувалася в першу чергу в ситуаціях, коли мова йшла про здійснення операцій на ринку цінних паперів. Саме законодавство Сполучених Штатів 30-х рр. XX ст. через ухвалення так званого Закону Гласса—Стіголла (Закон про банки 1933 р.) заклало фундамент для регулювання професійної діяльності на ринку цінних паперів, принципи побудови якого вплинули на законодавство багатьох країн. Проте з розвитком нових електронних інформаційних технологій в країнах, що проводили поділ на банківську та інвестиційну діяльність, спостерігається поступовий відступ від принципу, встановленого Законом Гласса—Стіголла. Прикладом такого роду відступу є компроміс між системою універсальних банківських послуг і системою класифікації банків на комерційні та інвестиційні, досягнутий в рамках Директиви ЄС про інвестиційні послуги 1993 р. (Investment Services Directive — далі Директива ISD), яка з 2004 замінена Директивою 2004/39/ЄС про фінансові інструменти.

У Великобританії в червні 2000 р. було ухвалено закон, який у червні 2001 р. замінив закон 1986 р. , а саме Закон про фінансові послуги і ринки (Financial Services and Markets Act). Цей закон практично не має аналогів, перш за все за обсягом регульованих відносин. Визначення регульованої діяльності міститься в Додатку 2 до вказаного закону і включає наступне: організація та здійснення операцій з інвестиціями (dealing in investments); розміщення депозитів; зберігання і управління активами; управління інвестиціями; інвестиційне консультування; встановлення схем колективного інвестування; використання комп'ютерних систем для передачі інструкцій з інвес-

тування; позики, забезпечені нерухомістю; права на отримання доходу від інвестицій [3].

Головними причинами успіху в просуванні Євросоюзу до побудови єдиного європейського ринку фінансових послуг була наявність жорсткого механізму фактично наднаціонального регулювання та економічна зацікавленість підприємницьких структур у вирішенні інтеграційних завдань. Зокрема, ухвалення Директиви ISD, а також реформи у сфері ринку фінансових послуг, що проводились у країнах Південно-Східної Азії, сприяли ухваленню в 1999 р. Федерального закону США про модернізацію фінансових послуг (далі — Закон Ліча-Блайлі). Розділ 101 цього Закону скасував розділи 20 і 32 Закону Гласса—Стіголла. Основним наслідком стало створення передумов для появи так званих мегабанків — універсальних структур, здатних надавати практично весь комплекс фінансових послуг через мережу дочірніх компаній.

На відміну від успішного досвіду США та держав ЄС, країнам СНД не вдалося досягти таких значних результатів у сфері формування фінансового механізму функціонування інвестиційних послуг у структурі єдиного ринку фінансових послуг. На нашу думку, інституалізація, здійснювана у контексті адаптації українського законодавства до норм європейського фінансового права та окреслена в проекті Концепції розвитку фінансового сектора України до 2015 року [3], сприятиме суттєвому поліпшенню інвестиційного клімату в Україні та подальшому розвитку сфери інвестиційних послуг у системі ринку фінансових послуг.

Література

1. Кльоба Л. Г. Маркетинг як важливий чинник здійснення інвестицій / Вовчак О. Д., Кльоба Л. Г. // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — № 7. — С. 4—8.
2. Старовойт К. І. Організаційні моделі оптимізації фінансового механізму інвестиційної діяльності комерційного банку / К. І. Старовойт // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. — 2007. — Вип. 5 (72). — С. 69—73.
3. Електронний ресурс:
www.svtp.cz; www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm;
www.mpo.cz; www.euraactiv.cz; www.strukturalnifondy.cz; www.avcr.cz.